

Drøfting og konklusjoner.

Problemstillingen i denne evalueringen er relatert til hvilke erfaringer som lærere har fått gjennom å arbeide med FiN STIL. I dette kapittelet vil disse erfaringene bli analysert og drøftet i lys av hensikten med prosjektet, og det vil bli gjort forsøk på å trekke enkelte konklusjoner fra implementeringen av FiN STIL.

Store variasjoner i arbeidet ved skolene

FiN STIL har gjennom sine faste prosedyrer og verktøy til hensikt å være til hjelp for lærere i arbeidet med å skape gode læringsmiljøer. Evalueringen har hatt fokus på hvilke prosesser og tiltak som gjennom prosjektets intervensjon har blitt iverksatt i deltakerskolene. De ulike delene av evalueringen viser et generelt inntrykk av at det har vært relativt store variasjoner mellom skolene i forhold til aktivitetsnivå. Dette kommer fram gjennom registreringer av utarbeidelsen av læringsmiljøplaner og tiltak. Inntrykket bekreftes av gjennomgangen av innsendte sjekklister. Likevel viser mange læringsmiljøplaner at lærere opplever at de har hatt gode erfaringer med verktøyet og beskriver selv positive endringer.

Intervjuundersøkelsen peker i samme retning, men også her spriker erfaringene og uttalelsene. Lærerne formidler store ulikheter med hensyn til å ha eierforhold til prosjektet. Flere har gitt uttrykk for at informasjon og startfasen ikke virket motiverende. Dette er en viktig fase i alle utviklingsprosjekter som det nok bør legges større vekt på i en eventuell videreføring av FiN STIL.

Forankring og implementering

I spørreundersøkelsen er det ikke registrert noen endringer i skolekulturen og samarbeidet mellom lærerne i fra oppstart til avslutning av prosjektet. Det kan peke i retning av at FiN STIL ikke har en sterk nok forankring i alle skoler. Dette er i samsvar med det som kan se ut til å være noe manglende implementeringsstrategier i prosjektet. Det kan se ut til at særlig lærernes lojalitet og integritet i forhold til å gjennomføre de ulike delene i prosedyrene har vært for variabel. I implementeringsforskning legges det stor vekt på integritet og lojalitet for at det skal kunne oppnås resultater i et prosjekt (Larsen 2005). Derfor bør det sees på strategier i modellen som kan sikre en sterkere forpliktelse hos lærerne.

Samtidig finner vi eksempler på at kollegier har arbeidet meget strukturert og vist stor integritet i forhold til å følge opp prosjektet. Ved disse skolene uttaler også lærerne gjennom intervju stor tilfredshet med prosjektet, og gir uttrykk for at de har tilegnet seg nye handlingsstrategier i forhold til problematferd. Dette er i samsvar med de endringer de selv gir uttrykk for å registrere i klasseromssituasjonen. Men dette er kun lærernes subjektive estimeringer av endringer, og det kan ikke tillegges særlig stor vekt i en evaluering.

Atferdsproblematikk

Det er imidlertid et positivt funn i spørreundersøkelsen at en kan spore en viss endring i lærernes forståelse og håndtering av atferdproblemer. Det samme inntrykket gir en del av det innsendte materialet som består av læringsmiljøplaner med tiltak og lærernes evalueringer. Gjennom atferdsregistreringer, observasjoner og erfaringer beskriver lærerne selv positive endringer på alle nivå i læringsmiljøet. Funnene i spørreundersøkelsen og lærernes egne planer og erfaringsbeskrivelser bekrefter hverandre. Dette er et positivt funn særlig fordi dette er den overordnede målsettingen med prosjektet.

Grupperintervjuene gir som oftest uttrykk for at skolen i løpet av prosjektet i større grad har utviklet felles holdninger og verdigrunnlag. Prosjektet har gitt tid til drøftinger og felles refleksjon. Dette varierer noe både innenfor gruppene og gruppene i mellom. Noen skoler var samstemte i kollegiet, mens andre viste mer varierende syn.

Skolekultur og samarbeid

Kartleggingen av skolekultur og samarbeid imidlertid viser ingen endringer i prosjektperioden. Dette står i motsetning til inntrykk gjennom intervjuundersøkelsen, der de fleste beskriver FiN STIL som en måte å jobbe på som virker samlende for skolen. De fremhever også at det er mest hensiktsmessig å arbeide sammen i team med prosedyrene i FiN Stil.

En mulig tolkning er at det ikke nødvendigvis er noen motsetningen i disse resultatene, men at det er et uttrykk for at samarbeidskulturen i utgangspunktet har vært god, og at den derfor er et godt utgangspunkt for Fin STIL som en samarbeidsmetode i team. Men skolene skårer i utgangspunktet ikke bedre enn andre skoler på disse målene på skolekultur (Nordahl 2005). Derfor er det nok heller slik at lærerne gjennom gruppeintervjuene gir inntrykk av en bedring samarbeidskultur påvirkes av relasjonene i situasjonen. Samtidig kan det også være slik at spørsmålene i spørreskjemaene ikke registrerer eventuelle endringer godt nok.

Bruk av verktøy

Gjennom analyser av sjekklister fant vi at selv om samholdet oppleves som godt, var det liten grad av forpliktelse i forhold til felles regler, handlingsstrategier og holdninger til elever og atferd. Dette kommer også til uttrykk i bekymringsmeldinger og tiltak i læringsmiljøplanene. Ut fra fokus på felles enkle og klare regler som tiltak i læringsmiljøplanene ser det ut til at sjekklisten har bidratt til å tydeliggjøre denne problematikken. Læringsmiljøplanene som har tiltak med utgangspunkt i dette problemområde, blir av lærerne selv vurdert som positive i forhold til en endring. Dette blir også fremhevet av flere gjennom intervju. Det er noe underlig at dette ikke kommer til syne i spørreundersøkelsen om samarbeidet mellom lærere. Men målingene i samarbeidskultur viser ingen endring på dette område. Det er derfor grunn til å reise spørsmål om forpliktelsene i forhold til planene har vært godt nok forankret. Det er mulig at resultater kan være synlige i den enkelte klasse/gruppe uten at lærerne opplever det som felles policy ved hele skolen.

Tiltak

Materialet fra skolene viser at felles, klare regler og tydelig kommunikasjon er de tiltakene som lærerne prioriterer og har tatt handlingsgrep i forhold til. Videre er det også en tydelig vekt på lærerens bevissthet og strukturering av egen rolle som grunnleggende faktor i et positivt læringsmiljø

I evalueringen har vi gjennomgått mange godt utarbeidede læringsmiljøplaner som helt tydelig har sitt utgangspunkt i sjekklisten. I intervjuene ga mange uttrykk for et ønske om å redusere sjekklisten. Samtidig viser mange av læringsmiljøplanene at sjekklisten setter fokus på kontekst og avdekker sammenhenger som ikke umiddelbart er lette å overskue. Mange lærere påpekte også sjekklstens store nytteverdi i forhold til å avdekke problemområder og lede til refleksjon og relevante tiltak.

Sjekklisten

Analysen av sjekklisten viste at den i hovedsak fungerer svært bra. Det er et godt måleinstrument med høye reliabilitetsverdier, og den kan være nyttig både internt i skoler og ikke minst i forskningssammenheng. Dette indikerer at sjekklisten er et godt hjelpemiddel i arbeidet med å finne positive endringstiltak i læringsmiljøet, og tilsier at de prosesser den har satt i gang med stor sannsynlighet er virksomme i forhold til bekymringene. Det er derfor beklagelig at ikke sjekklisten i større grad framkommer som et godt hjelpemiddel i lærernes vurderinger og i større grad et utnyttet verktøy.

Videre implementering bruk av FiN STIL i Norge

Evalueringen viser at det er en rekke elementer og deler i FiN STIL som fungerer bra, og der lærerne i intervjuer har rapportert en rekke positive erfaringer fra lærerne. Det vil si at FiN STIL er en pedagogisk modell som ser ut til å kunne fungere på en hensiktsmessig måte i norske grunnskoler.

Implementeringen av modellen kunne ut fra funnene i evalueringen vært utformet og gjennomført på en bedre måte. En viss mangel på systematikk i implementering er nok også grunnen til at det er store forskjeller i aktiviteter ved skolene. Det er primært i lærernes subjektive estimeringer av FiN STIL at vi finner endringer. De samme endringene er ikke dokumentert i spørreskjemaundersøkelsen. Det kan derfor tyde på at modellen ikke har forankret seg i det daglige arbeidet i skolen.

Det er viktig å understreke at vi ikke vet noe om resultater på elevnivå siden denne evalueringen ikke hadde til hensikt å analysere effekten av FiN STIL. En eventuell videreføring modellen bør så absolutt kombineres med effektevalueringer. Bare på den måten kan det utvikles kunnskap om hvilken sannsynlighet det er for at FiN STIL gir ønskede resultater i skolen.